

Menşe İspat Belgeleri ve Dolaşım Belgelerinin Doldurulması

Savaş Özdoğan

Gümrük Müşaviri

Özet

Menşe ispat belgeleri ve dolaşım belgelerinin gerek manuel usulde gerekse elektronik ortamda düzenlenmesi ve doldurulması, ibraz edildikleri ülkelerin yetkili makamlarınca kabulleri ve verdiği tercihli rejimden istifade etme avantajları nedeniyle önem arz etmektedir. Ayrıca ülkemizden bazı ülkelere yapılan ihracatlarda, Mısır ve ABD örneğinde olduğu gibi, ithalatçı ülkelerin mevzuatı gereği istenen bilgilerin yazılması yönünden de önemlidir. Makalemizde bu konu işlenecektir.

Anahtar Kelimeler

Menşe Belgesi, dolaşım belgesi, FDA numarası, ACID numarası, MEDOS, STA, EUR.1, EUR-MED, menşe şahadetnamesi, menşe beyanı.

1. Giriş

Öncelikle bazı Tanımlara bakmamızda yarar vardır. Menşe İspat Belgeleri; Eşyanın tercihli menşei gösteren ve ihracatçı tarafından usulüne uygun olarak düzenlenen EUR.1 ve EUR-MED Dolaşım Belgelerini, İran Menşe İspat Belgesini, Malezya Menşe Belgesini, D-8 Menşe İspat Belgesini, TR-AZ Menşe İspat Belgesini, TPS-OIC Menşe İspat Belgesini, menşe beyanlarını, fatura beyanlarını, EUR-MED Fatura Beyanlarını, tedarikçi beyanlarını, Form A Menşe Belgeleri kapsar.

Menşe Şahadetnamesi; Eşyanın tercihsiz menşei gösteren, bir örneği Gümrük Yönetmeliğinin Ek-7'sinde yer alan belgedir.

D-8 Menşe İspat Belgesi; D-8 Üyesi Devletler arasındaki Tercihli Ticaret Anlaşması kapsamında tercihli rejimden faydalanmak üzere düzenlenen muhteviyatı eşyanın anlaşma kuralları çerçevesinde menşeli

olduğunu gösteren, gerekli kontroller yapıldıktan sonra gümrük müdürlüklerince vize edilmesini müteakip geçerlilik kazanan ve bir örneği D-8 Üyesi Devletler Arasında Tercihli Ticaret Anlaşması Çerçevesindeki Ticarete Eşyanın Tercihli Menşei Tespiti Hakkında Yönetmeliğin ekinde yer alan menşe ispat belgesidir.

Form A Menşe Belgesi; Gelişme yolundaki ülkeler ve en az gelişmiş ülkelere yönelik olarak bu ülkelere yapılan ithalatta tek taraflı tarife indirimi tanınması esasına dayanan Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi çerçevesinde ülkemizce veya ülkemize yönelik tanıyan tercihli ticaret rejimi çerçevesinde eşyanın tercihli menşei ispat etmek üzere Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi Kapsamında Tercihli Rejimden Yararlanacak Eşyanın Menşei Tespitine İlişkin Kararın Ek-4'ünde yer alan belgeye uygun basılmış ve faydalanan ülke yetkili makamlarınca ülkemizin

faidalanan ülke olduğu durumlarda ise TOBB, TİM veya TESK'e bağılı birlik veya odalarca vize edilen ve gümrük müdürlüklerince ayrıca vize edilmeyen menş e ispat belgesidir.

A.TR Dolaşım Belgesi: Türkiye veya Avrupa Birliğı'nde serbest dolaşımında bulunan sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerinin Gümrük Birliğı çerçevesinde tercihli rejimden yararlanabilmesini sağlamak üzere gümrük idaresince ya da bu idare tarafından yetki verilmiş kişi veya kuruluşlarca 3'üncü maddede belirtilen mevzuat ile belirlenen şekle uygun olarak düzenlenip gümrük idaresince vize edilen belgedir.

EUR.1 Dolaşım Belgesi: Öngörüldüğü Serbest Ticaret Anlaşması (STA) ve/veya Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA) tarafı ülkeyle yapılan ticarete, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi kapsamında uygulanan ikili kümülasyon çerçevesinde faidalanan ülkelere Türkiye menş eli eşyanın ihracında ve ayrıca Avrupa Birliğı'yle işlenmemiş tarım ürünleri ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğı ürünlerinin ticaretinde kullanılan, muhteviyatı eşyanın ilgili anlaşma hükümlerinden faidalanmasını sağlamak üzere taraf ülke menş eli olduğunu gösteren, ilgili anlaşmaya uygun olarak taraf ülkece belirlenen yetkili kişi/kurum/kuruluş tarafından gerekli kontroller yapıldıktan sonra onaylanan gümrük idarelerince vize edilmesini müteakip geçerlilik kazanan belgedir.

EUR-MED Dolaşım Belgesi: EUR.1 Dolaşım Belgeleri ile aynı şekilde düzenlenen, ancak sadece Pan Avrupa Akdeniz Menş e Kümülasyon Sistemine taraf ülkelerle yapılan ticarete kullanılan belgedir.

EUR-MED Fatura Beyanı: Fatura beyanı ile aynı şekilde düzenlenen, ancak sadece Pan Avrupa Akdeniz Menş e Kümülasyon Sistemine taraf ülkelerle yapılan ticarete kullanılan belgedir.

Menş e beyanı: Türkiye ile Güney Kore arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması kapsamında ticarete konu olan, eşyanın anlaşma hükümlerinden faidalanmasını sağlayan, muhteviyatı eşyanın anlaşma kuralları çerçevesinde menş eli olduunu gösteren, ilgili ürünlerin teşhislerini mümkün kılmayı yeterli ayrıntıda tanımlayan, fatura, teslimat notu veya herhangi bir ticari belge üzerinde Türkiye-Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması Çerçevesindeki Ticarete

Eşyanın Tercihli Menş einin Tespiti Hakkında Yönetmeliğ in Ek-3'ünde yer alan örneğe uygun olarak Güney Kore'de yerleşik ihracatçı tarafından yapılan beyanı,

Türkiye ile Singapur arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması kapsamında ticarete konu oluşturan, eşyanın anlaşma hükümlerinden faidalanmasını sağlayan, muhteviyatı eşyanın anlaşma kuralları çerçevesinde menş eli olduunu gösteren, ilgili ürünlerin teşhislerini mümkün kılmayı yeterli ayrıntıda tanımlayan, fatura, teslimat notu veya herhangi bir ticari belge üzerinde Türkiye-Singapur Serbest Ticaret Anlaşması Çerçevesindeki Ticarete Eşyanın Tercihli Menş einin Tespiti Hakkında Yönetmeliğ in EK E'sinde yer alan örneğe uygun olarak Singapur'da yerleşik ihracatçı tarafından yapılan beyanı,

Geliş me Yolundaki Ülkeler ve En Az Geliş miş Ülkelere yönelik olarak bu ülkelerden yapılan ithalatta tek taraflı tarife indirimi tanınması esasına dayanan Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi kapsamında ülkemizce tanınan tercihli ticaret rejimi çerçevesinde eşyanın tercihli menş eini ispat etmek üzere Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi Kapsamında Tercihli Rejimden Yararlanacak Eşya İçin Menş e Beyanı Uygulamasına İliş kin Kararın Ek-1'inde yer alan örneğe uygun olarak ve anılan Karar kapsamında faidalanan ülke, Avrupa Birliğı, İsviçre, Norveç veya Türkiye'deki kayıtlı ihracatçı tarafından yapılan beyanı,

Türkiye ile Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması kapsamında ticarete konu oluşturan, eşyanın anlaşma hükümlerinden faidalanmasını sağlayan, muhteviyatı eşyanın anlaşma kuralları çerçevesinde menş eli olduunu gösteren, ilgili ürünlerin teşhislerini mümkün kılmayı yeterli ayrıntıda tanımlayan, fatura, teslimat notu veya herhangi bir ticari belge üzerinde mülga Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı Arasında Serbest Ticaret Anlaşması Kapsamı Ticarete Eşyanın Tercihli Menş einin Tespiti Hakkında Yönetmeliğ in EK-3'ünde yer alan örnek ile Türkiye-Birleşik Krallık Ortak Komitesi'nin Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı Arasında Serbest Ticaret Anlaşması Eki Menş e Protokolünü Değ iştiren

15/3/2021 tarihli ve 2/2021 Sayılı Kararı Kapsamı Ticarete Eşyanın Tercihli Menşenin Tespiti Hakkında Yönetmeliğin EK-4'ünde yer alan örneğe uygun olarak Birleşik Krallık'ta yerleşik ihracatçı tarafından yapılan beyanı kapsamaktadır.

Serbest dolaşımdaki eşya; Tümüyle Türkiye veya Avrupa Birliği'nde elde edilmiş olan ya da tamamı veya bir kısmı üçüncü ülkeler menşeli olup Türkiye ya da Avrupa Birliği'nde ithal işlemleri tamamlanmış, gerekli gümrük vergisi, eş etkili vergi ve resimleri tahsil edilmiş, bu vergi ve resimleri tam veya kısmi bir iadedden yararlanmamış eşyadır. Şimdi aşağıda maddeler halinde konuyu anlatalım.

2. Menşe ve Dolaşım Belgeleri Otomasyon Sistemi (MEDOS)

Ticaret Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından A.TR Dolaşım Belgeleri ve menşe ispat belgelerinin ihracatçı firmalar ve/veya temsil ettikleri firmalar adına gümrük müşavirleri tarafından elektronik ortamda düzenlenmesi, onaylanması ve ilgili gümrük idareleri tarafından vize edilmesini sağlayan otomasyon projesidir.

Bu kapsamda, 14 Mayıs 2018 tarihi itibarıyla A.TR Dolaşım Belgeleri, 9 Temmuz 2018'den itibaren EUR.1/EUR.MED Dolaşım Belgeleri ve 17 Eylül 2018 tarihi itibarıyla de Malezya Menşe Belgesi, İran Menşe İspat Belgesi ve D-8 Menşe İspat Belgesi MEDOS üzerinden düzenlenmeye başlanmıştır.

Bu belgeler dışında kalan Menşe Şahadetnamesi ve Özel Menşe Şahadetnamesi (Form-A) ise 30 Ekim 2018 tarihinden itibaren gerek manuel gerekse elektronik olarak MEDOS üzerinden düzenlenmeye başlanmış olup, 8 Nisan 2020 tarihinde itibaren sadece MEDOS'tan düzenlenmeye başlanmıştır.

MEDOS'un hayata geçirilmesi ile A.TR Dolaşım Belgeleri ile menşe ispat belgelerinin TOBB'a bağlı Oda-lardan satın alınmasının akabinde ihracatçılarımız tarafından ilgili belgeler elektronik ortamda doldurduktan ve tevsik edici belgeleri MEDOS'a

yükledikten sonra onay işlemleri için yine elektronik ortamda Odaya gönderilmektedir. Odaların gerekli incelemeyi yapması ve belgeye onay vermesi halinde yine elektronik ortamda ilgili gümrük idaresi tarafından vize işlemleri tamamlanmaktadır. MEDOS otomasyon projesi ihracatçı firmalara, Türk Gümrük idarelerine ve varış ülkesi gümrüklerine önemli kolaylıklar ve avantajlar sağlamaktadır. Bunlar aşağıda sunulmaktadır:

İhracatçı firmaların elde ettiği avantajlar:

1. Zaman Tasarrufu: Manuel ortamda yaklaşık 3 saat süren belge onay ve vize işlemleri MEDOS'un hayata geçirilmesi ile 1 dakikaya kadar düşmüştür.
2. İşgücü ve Ulaşım Maliyetlerinden Tasarruf: Sistemin hayata geçtiği 2018 yılında yapılan fizibilite projeksiyonlarında elektronik ortamda gerçekleştirilen onay/vize işlemleri sayesinde ihracatçı firmalar ulaşım/kurye maliyetinden tasarruf etmiştir.

Türk Gümrük İdareleri ve Onay Mercilerinin elde ettiği avantajlar:

1. Güncel bilgi ve istatistiki veriye ulaşılma: Dolaşım ve menşe ispat belgelerinin onay mercileri ve gümrük otoriteleri, MEDOS sayesinde, belgelerle ilgili veri ve istatistiki bilgiye hızlıca ulaşabilmektedir. Bu sayede en güncel verilerle sağlıklı bir şekilde raporlama yapma imkânı da elde edilmiştir.
2. Elektronik ortamda verilerin tutulması ve arşivlenmesi: A.TR Dolaşım Belgeleri ve menşe ispat belgeleri ile ilgili tüm bilgiler elektronik ortamda güvenilir bir şekilde depolanabilmekte olup, fiziki arşiv maliyetleri de ortadan kalkmıştır.
3. Belgelerin izlenebilirliği: Geçmişe yönelik belgelerin satış, onay ve vize bilgileri elektronik ortamda kolayca takip edilebilmekte olup, resmi yazışmaya gerek kalmadan belgelerin geçmişiyile ilgili bilgilere yet-

kili personel tarafından kolaylıkla erişilebilmektedir.

4. Bilgi güvenliği: A.TR Dolaşım Belgeleri ve menşe ispat belgeleri hakkında MEDOS üzerinden gerçekleştirilen her işlem ihracatçı firmalar ve/veya temsil

ettikleri firmalar adına gümrük müşavirleri tarafından elektronik imza kullanılmak sureti ile yapılabilmektedir. MEDOS yazılımı, bilgi güvenliği ve verilerin her türlü gizlilik ve güvenlik ihtiyacını karşılayacak nite-likte teknik altyapıya sahip olarak tasarlanmıştır.

İthalatçı ülke gümrük idarelerinin elde ettiği avantaj- lar:

1. Belgelerin kontrol işlemlerinin kolaylaşması: İthalatçı ülke gümrük idareleri de MEDOS sayesinde kendilerine ibraz edilen dolaşım ve menşe ispat belgelerinin gerçekliğinin ve doğruluğunun ilgili belgeler üzerinde yer alan doğrulama linki ve kare kod ile kolaylıkla gerçekleştirilebilmektedir.

2. Sonradan kontrol işlemlerinde azalma: Bu uygulama ile, ithalat gümrük idaresi yetkililerince elektronik olarak veri doğrulayabilmesi sayesinde sonradan kontrol işlemlerine duyulan ihtiyaç azalmıştır.

3. Elektronik mühür kullanımı: Belge üzerinde MEDOS sistemi ile kullanılmaya başlanan elektronik mühürler sayesinde daha önce belge onay işlemlerinde kullanılan ve belge üzerine manuel olarak tatbik edilen mühürlerin okunamamasından kaynaklı sorunların önüne geçilmiştir.

Özetle, proje kapsamında yıllık milyonlarca dolaşım ve menşe ispat belgesinin elektronik ortamda düzenlenmesine imkân sağlanarak ihracatçıların yetkili kurumları ve gümrük idarelerini fiziksel olarak ziyaret etmesine gerek kalmaksızın tüm süreçleri etkili, hızlı bir şekilde tamamlayabilmesi mümkün kılınmıştır.

3. Mısır ACID Number Uygulaması

Mısır'a yapılacak ihracatlarla ilgili olarak ACID-ACI numarası uygulamasına 1 Nisan 2021 tarihi itibarıyla geçilmiştir. Bununla birlikte, sistemin işleyişi konusunda pek çok sorun ve cevaplanmamış soruların bulunduğu belirtilmekte fayda görülmektedir. Bu sebeple, sistem oturana kadar ihracatçılarımızın ithalatçılarıyla, sistem kullanılarak yapılacak olan gönderileri konusunda atacakları her adıma ilişkin irtibatla olması ve çifte kontrol yapması önem taşımaktadır. Özellikle numaranın alınması, belgelere

işlenmesi, numaranın alındığının ihracatçıya iletilmesi ve numara işlenmiş belgelerin gönderildiğinin ithalatçıya bildirilmesi konularında aşağıda anlatılan iki platformun hala etkin biçimde entegre edilmediği sahadaki uygulamalardan anlaşılmaktadır.

Sistemin genel çerçevesi aşağıdaki gibidir;

Nafeza platformu (<https://www.nafeza.gov.eg/>), Mısır'da gümrük işlemlerini kolaylaştırmak, Mısır'ı bölgesel-küresel ticaret çerçevesinde bir merkez haline getirmek amacıyla Mısır 2030 Vizyonu kapsamında uygulanmaktadır.

207/2020 Sayılı Gümrük Kanunu'nun yayımlanması akabinde ilgili Kanun'un 39. maddesi kapsamında ihracat gönderisi yapılmadan önce "Gönderi Ön Bilgilendirme-Advanced Cargo Information (ACI-ACID)" numarasının ithalatçı tarafından alınıp ihracatçıya ihracat belgelerinin üzerine işlenmesi maksadıyla göndermesi gerekmektedir.

İhracatçı veya yetkisine sahip vekili ise, ACI numarasını ihracat belgelerinin üzerine işleyerek (numaranın belgelere işlenmesine ilişkin elde edilen bilgiler aşağıda anlatılmaktadır).

Cargo X (ihracatçı için şimdilik sadece bu platformun kullanıldığı anlaşılmaktadır- <https://cargox.digital/create-an-account>) platformu vasıtasıyla ithalatçıya göndermekle mükelleftir.

Sistem üzerinden ACI numarası işlenmiş belgeleri ithalatçınıza gönderebilmek için Cargo X üzerinden ihracatçının ithalatçıyı muhatap alan bir contact request oluşturulması gerekmektedir.

İthalatçı, ihracat gönderisinin limandan hareketi öncesinde gümrük işlemlerinin tamamlanması adına, ihracatçının Cargo X üzerinden göndereceği, ACI numarası üzerinde uygun bir yere ve belirli şekilde işlenmiş olan ihracat belgeleri ve kendisinin girişini gerçekleştireceği bilgilerle talebini oluşturup Nafeza üzerinden gümrük otoritesine takdim eder.

ACI numarası oluşturulması ve tüm belgelere kaydedilmesi için sevkiyat ihracat ülkesinden hareket etmeden en az 48 saat/en çok 3 ay önce sevkiyat bilgi ve belgelerini talep etmektedir. Evrakların sistem

üzerinden gümrüğe sunulması noktasında sorumluluk sahibi olan taraf ithalatçı ya da onun vekaletine sahip kişi/müşavirlik gibi yetkiye sahip (yetki için e-imza sahibi olmak zorunluluğu vardır. E-imza için Mısır'da halihazırda 2 şirket yetkilendirilmiştir. Bunlar; Egypttrust ve M.C.D.R'dir) kişilerdir.

4. FDA Numarası

FDA (Food and Drug Administration), Amerika Birleşik Devletleri Gıda ve İlaç Dairesidir.

Amerika Birleşik Devletleri Sağlık Bakanlığına bağlı; gıda, gıda takviyeleri, ilaç, biyolojik medikal ürünler, kan ürünleri, medikal araçlar, radyasyon yayan aletler, veteriner aletleri ve kozmetiklerden sorumlu bürodur. ABD yasaları gereğince hayvan ve insan kullanımına sunulacak yukarıda ifade edilen ürünleri imal eden, depolayan ve paketleyen tüm kurumlar FDA kaydı yaptırmak zorundadır. Bu numara, kayıt sonunda alınan resmi numaradır.

Bu numara olmadan ABD'ye gönderilen ürünler gümrükten geçememekte ve alıkonulmaktadır. İlaç, gıda vb. alanlarda üretim ve satış gerçekleştirenler, FDA Onayı almak zorundadır. İlgili onay olmadan ürünlerin ABD'de pazarlanması ve dağıtılması yasal olarak mümkün değildir. FDA ilaç ve tıbbi cihazların güvenli ve etkili olduğundan emin olmak için titiz bir onay sürecine sahiptir.

5. Gümrükler Genel Müdürlüğünün 11.06.2024 Tarihli Yazısı

Bu yazıda özetle, menşe ispat ve dolaşım belgelerinin "ihracatçı"ya ilişkin hanesinin, eşyaya ilişkin gümrük beyannamesi ve eki belgelerle uyumlu olarak doldurulması; ayrıca menşe ispat ve dolaşım belgelerinin "eşya tanımı"na ilişkin hanesine ilgili mevzuatında öngörülme-yen bilgilerin girilmemesi gerektiği ifade edilmiştir.

İlgili Kurumlar kanalıyla ya da doğrudan iletilen muhtelif firma dilekçelerinde özetle, menşe ispat ve dolaşım belgelerinin eşya tanımına ilişkin hanelerine, akreditif açılış tarihi, amir banka ismi gibi akreditif metnine ilişkin bilgilerinin yazılmaması sebebi ile çeşitli

ülkelerde bankalar nezdinde ihracat bedelinin tahsili bakımından sorunlar yaşandığı; karşı ülkelerde ABD'ye ihracatta gıda ürünlerinde zorunlu FDA numarası veya Mısır'a ihracatta ACID numarası gibi ilgili ithalatçı ülkenin iç mevzuatı gereği istenen bilgilerin yazılmasının talep edilmesi sebebi ile ihracatçıların mağduriyet yaşadığı iletilmiştir.

6. Gümrükler Genel Müdürlüğünün 10.11.2024 Tarihli Yazısı

Bu yazıda özetle; "...23.08.2024 tarihli ve 100114464 sayılı yazımız ile Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğüne konuya ilişkin görüşleri sorulmuş olup adı geçen Genel Müdürlükten alınan 18.09.2024 tarihli ve 100892107 sayılı yazıda;

1- Tercihli ticarete kullanılan menşe ispat ve dolaşım belgelerinin düzenlenmesi, biçimsel özellikleri ve muhteviyatında hangi bilgilere yer verileceği gibi hususlar uluslararası anlaşmalar ile tespit edildiğinden; aksi, muhatap ülke nezdinde kabul görmedikçe, tercihli ticarete kullanılan belgelere mevzuatında öngörülme-yen ibarelerin yazılmaması gerektiği;

2- Tercihli ticarete kullanılan menşe ispat ve dolaşım belgelerine uluslararası mevzuatında öngörülme-mekle beraber, ithalatçı taraf ülkenin iç mevzuatından kaynaklanan nedenlerle herhangi bir ibarenin ilave edilmek istenmesi durumunda; bu talebin Bakanlığımızca tercihli ticaret ortaklarımızın görüşü alınmak suretiyle değerlendirilebileceği;

Bu minvalde, Mısır'a deniz ve havayolu ile yapılan ihracatlar kapsamı menşe belgelerine ACID numarası yazılmasına ilişkin taleplere istinaden Mısır Gümrük İdaresi ile yapılan görüşme neticesinde, tüm menşe ispat ve dolaşım belgelerinde ACID numarasının yazılmasını talep ettikleri, ancak bu numaranın ihracatçı ülke tarafından istenilen bir alana etiketle yapıştırılması veya mürekkepli kalemle yazılmasını da uygun karşıladıklarının öğrenildiği;

Ayrıca, konuya ilişkin olarak Mısır Gümrük İdaresi ile görüşmeler devam ettiği

hususlarına yer verilmiştir.

Bu çerçevede, ülkemizde düzenlenen gerek manuel usulde gerekse MEDOS üzerinden elektronik

ortamda düzenlenen EUR.1 ve EUR-MED Dolaşım Belgelerine ACID numarası yazılması talebinin oda ve birliklerce karşılanması uygun görülmemekte olup ihracatımızın olumsuz etkilenmemesi için, ihracatçı tarafından talep edilmesi halinde, ilgili numaranın EUR.1 ve EUR-MED Dolaşım Belgelerinin vize işlemi sonrasında ihracatçı, yasal temsilcisi veya ithalatçı tarafından elle mürekkepli kalemle yahut yapışkanlı bir etiket üzerine yazılarak yapıştırılmak suretiyle mezkur belgelere dercedilmesi mümkündür.

Diğer taraftan, menşe şahadetnamelerine ilişkin usul ve esaslar her ülkenin kendi iç mevzuatı ile belirlenmekte olup ülkemizde de eşyanın tercihli olmayan menşesine ilişkin hususlara Gümrük Kanunu'nun 17 ila 21'inci maddeleri ile Gümrük Yönetmeliği'nin 33 ila 42'nci maddelerinde yer verilmiştir.

Menşe şahadetnamesinde bulunacak bilgilere ilişkin Gümrük Yönetmeliği'nin 40'ıncı maddesinde, bahse konu belgelere bulunması zorunlu olan bilgiler listelenmekle birlikte menşe şahadetnamesinin ürünün teşhis edilmesini sağlamak üzere gerekli tüm ayrıntıları taşıyacağı ifade edilmiştir.

Bu kapsamda, ihracatçılar veya yasal temsilcileri tarafından talep edilmesi halinde eşyaya veya söz konusu eşyanın ihracına ilişkin ilave bilgilerin menşe şahadetnamelerinin 5 no.lu "Gözlemler" (Remarks) kutusuna yazılması mümkündür..."

hususlarına yer verilmiştir.

7. Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 29.11.2024 Tarihli Yazısı

Gümrükler Genel Müdürlüğü bu yazısında 09.10.204 tarihli yazısına ilgi tutarak; "...ülkemizde düzenlenen gerek manuel usulde gerekse MEDOS üzerinden elektronik ortamda düzenlenen EUR.1 ve EUR-MED Dolaşım Belgelerine ACID numarasının ihracatçı tarafından talep edilmesi halinde EUR.1 ve EUR-MED Dolaşım Belgelerinin vize işlemi sonrasında ihracatçı, yasal temsilcisi veya ithalatçı tarafından elle mürekkepli kalemle yahut yapışkanlı bir etiket

üzerine yazılarak yapıştırılmak suretiyle mezkur belgelere dercedilmesinin; menşe şahadetnamelerine ilişkin olarak ise ihracatçılar veya yasal temsilcileri tarafından talep edilmesi halinde eşyaya veya söz konusu eşyanın ihracına ilişkin ilave bilgilerin menşe şahadetnamelerinin 5 no.lu "Gözlemler" (Remarks) kutusuna yazılmasının mümkün olduğu bildirilmiştir. Konuya ilişkin olarak, Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü'nden alınan 08.11.2024 tarihli ve 0102645932 sayılı yazıda, Mısır'a ihracat yapan çeşitli firmalardan ulaşan şikayetlerde, ACID numarasının mürekkepli kalem veya yapışkanlı etiketle belge üzerine tatbik edilmesinin Mısır Gümrük İdaresi bakımından kabul gördüğü; ancak, Mısır bankalarının ülkemizde MEDOS üzerinden elektronik ortamda düzenlenen bu yöntemle ACID numarası girilmesini bir tahrifat olarak algıladıkları ve belgeleri geçersiz addettikleri, ayrıca ACID numarası ile birlikte fatura no, firma tescil no gibi bilgilerin de bir arada yer almasını bekledikleri belirtildiği;

Ülkemiz ile Mısır arasında mevcut STA'nın menşe kurallarını belirleyen 3 no.lu Protokol'ün 25 inci maddesinde; "Menşe ispat belgeleri, ithalatçı ülkedeki usullere uygun olarak bu ülkenin gümrük idaresine ibraz edilir. Anılan idare, menşe ispat belgesinin çevirisini ve ayrıca, ürünlerin Anlaşma'nın uygulanmasının gerektirdiği koşulları sağladığına ilişkin ithalat-

çının beyanı ile birlikte ithalat beyannamesini de talep edebilir." denildiği; aynı hükmün 26.11.2009 tarihli ve 27418 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Pan Avrupa Akdeniz Menşe Kümülasyon Sistemi Kapsamı Ticarete Eşyanın Tercihli Menşeyinin Tespiti Hakkında Yönetmeliğin 31 inci maddesinin birinci fıkrasında ve Pan Avrupa Akdeniz Tercihli Menşe Kurallarına Dair Bölgesel Konvansiyon'un (Lahika-I) 24 üncü maddesinde de zikredildiği; Bu çerçevede, ACID numarasının menşe ispat belgeleri üzerine yazılması zorunluluğunun kaldırılmasına yönelik olarak girişimlere devam edilmekle birlikte, ihracatımızın sektöre uğramaması amacıyla ve yukarıda

alınılan mevzuat hükümlerine dayanılarak; MEDOS'ta Mısır'a STA kapsamında ihracat amacıyla düzenlenen EUR.1 ve EUR-MED Dolaşım Belgelerinin üzerine talep edilen ACID no. firma tescil no, fatura no gibi bilgilerin tek set olarak sistemsel olarak yazılması mümkün olan bir haneye belge başvurusu esnasında MEDOS üzerinden ihracatçı tarafından girilmesi ile Mısır'a STA kapsamında ihracat amacıyla MEDOS üzerinden düzenlenmeyen EUR.1 ve EUR-MED Dolaşım Belgeleri ile MEDOS'ta düzenlenmiş olmakla beraber ihracat aşamasında ACID numarası girilememiş olan belgelere ilgi'de kayıtlı yazımızda tarif edilen şekilde elle ACID numarası yazılmasının uygun görüldüğü bildirilmektedir.

Bu çerçevede, Genel Müdürlüğümüzce anılan Genel Müdürlüğün Mısır'a yönelik düzenlenecek belgelere ilişkin görüşleri ile muhatap ülke farketmeksizin menşe şahadetnamelerine ilişkin Bakanlığımıza ulaşan talepler değerlendirilmiştir. Buna göre;

1. Mısır'a yönelik düzenlenen menşe ispat ve dolaşım belgelerinde (EUR.1, EUR-MED, Menşe Şahadetnamesi) ACID uygulaması kapsamında talep edilebilecek tüm bilgileri, mezkur belge üzerinde söz konusu bilgilerin yazılmasının mümkün olduğu bir haneye ihracatçı veya yasal temsilcisinin MEDOS üzerinden veya manuel usulde yapacağı belge başvurusu esnasında girmesi; vize işlemi tamamlanmış olmakla birlikte mezkur bilgilerin sehven tatbik edilmediği belgeler için ise, ihracatçı tarafından söz konusu bilgilerin ilgi (b)'de kayıtlı yazımız çerçevesinde belgeler üzerine elle veya etiket ile tatbik edilmesi;

2. Ülke ayrımı yapılmaksızın, ihracatçılar veya yasal temsilcileri tarafından talep edilmesi halinde eşyaya veya söz konusu eşyanın ihracına ilişkin diğer ilave bilgilerin menşe şahadetnamelerinin üzerinde söz konusu bilgilerin yazılmasının mümkün olduğu bir haneye belge başvuru esnasında girilmesi, Uygun bulunmuştur..."

hususlarına yer verilmiş olduğu görülmektedir.

8. Sonuç ve Değerlendirme

Menşe ispat belgeleri ve dolaşım belgelerinin gerek manuel usulde gerekse elektronik ortamda düzenlenmesi ve doldurulması ibraz edildikleri ülkelerin yetkili makamlarınca kabulleri ve verdiği tercihli rejimden istifade etme avantajları nedeniyle önem arz etmektedir. Ayrıca ülkemizden bazı ülkelere yapılan ihracatlarda, Mısır ve ABD örneğinde olduğu gibi, ithalatçı ülkelerin mevzuatı gereği istenen bilgilerin yazılması yönünden de önemlidir.

Menşe ispat belgeleri; Eşyanın tercihli menşeyi gösteren ve ihracatçı tarafından usulüne uygun olarak düzenlenen EUR.1 ve EUR-MED Dolaşım Belgelerini, İran Menşe İspat Belgesini, Malezya Menşe Belgesini, D-8 Menşe İspat Belgesini, TR-AZ Menşe İspat Belgesini, TPS-OIC Menşe İspat Belgesini, menşe beyanlarını, fatura beyanlarını, EUR-MED Fatura Beyanlarını, tedarikçi beyanlarını, Form A Menşe Belgeleri kapsar.

Menşe şahadetnamesi; Eşyanın tercihsiz menşeyi gösteren, bir örneği Gümrük Yönetmeliğinin Ek-7'sinde yer alan belgedir.

A.TR Dolaşım Belgesi; Türkiye veya Avrupa Birliği'nde serbest dolaşımda bulunan sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerinin Gümrük Birliği çerçevesinde tercihli rejimden yararlanabilmesini sağlamak üzere gümrük idaresince ya da bu idare tarafından yetki verilmiş kişi veya kuruluşlarca mevzuat ile belirlenen şekle uygun olarak düzenlenip gümrük idaresince vize edilen belgedir.

Serbest dolaşımdaki eşya; Tümüyle Türkiye veya Avrupa Birliği'nde elde edilmiş olan ya da tamamı veya bir kısmı üçüncü ülkeler menşeli olup Türkiye ya da Avrupa Birliği'nde ithal işlemleri tamamlanmış, gerekli gümrük vergisi, eş etkili vergi ve resimleri tahsil edilmiş, bu vergi ve resimleri tam veya kısmi bir iadeden yararlanmamış eşyadır.

Menşe ve Dolaşım Belgeleri Otomasyon Sistemi (MEDOS); Ticaret Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından A.TR

Dolaşım Belgeleri ve menşe ispat belgelerinin ihracatçı firmalar ve/veya temsil ettikleri firmalar adına gümrük müşavirleri tarafından elektronik ortamda düzenlenmesi, onaylanması ve ilgili gümrük idareleri tarafından vize edilmesini sağlayan bir otomasyon projesidir.

MEDOS'un hayata geçirilmesi ile A.TR Dolaşım Belgeleri ile menşe ispat belgelerinin TOBB'a bağlı Oda-lardan satın alınmasının akabinde ihracatçılarımız tarafından ilgili belgeler elektronik ortamda doldurduktan ve tevsik edici belgeleri MEDOS'a yükledikten sonra onay işlemleri için yine elektronik ortamda Odaya gönderilmektedir. Odaların gerekli incelemeyi yapması ve belgeye onay vermesi halinde yine elektronik ortamda ilgili gümrük idaresi tarafından vize işlemleri tamamlanmaktadır. MEDOS otomasyon projesi ihracatçı firmalara, Türk Gümrük idarelerine ve varış ülkesi g  mr  klerine önemli kolaylıklar ve avantajlar sağlamaktadır.

Mısır'a yapılacak ihracatlarla ilgili olarak ACID-ACI numarası uygulamasına 1 Nisan 2021 tarihi itibarıyla geçilmiştir. İhracat gönderisi yapılmadan önce "Gönderi   n Bilgilendirme-Advanced Cargo Information (ACI-ACID)" numarasının ithalatçı tarafından alınıp ihracatçıya ihracat belgelerinin üzerine işlemesi maksadıyla göndermesi gerekmektedir.

İhracatçı veya yetkisine sahip vekili ise, ACI numarasını ihracat belgelerinin üzerine işleyerek Cargo X (ihracatçı için şimdilik sadece bu platformun kullanıldığı anlaşılmaktadır) platformu vasıtasıyla ithalatçıya göndermekle mükelleftir.

İthalatçı, ihracat g  nderisinin limandan hareketi öncesinde gümrük işlemlerinin tamamlanması adına, ihracatçının Cargo X üzerinden göndereceği, ACI numarası üzerinde uygun bir yere ve belirli şekilde işlenmiş olan ihracat belgeleri ve kendisinin girişini gerçekleştireceği bilgilerle talebini oluşturup Nafeza üzerinden gümrük otoritesine takdim eder.

FDA (Food and Drug Administration) Amerika Birleşik Devletleri Gıda ve İlaç Dairesidir. Amerika Birleşik Devletleri Sağlık Bakanlığına bağlı; gıda, gıda

takviyeleri, ilaç, biyolojik medikal ürünler, kan ürünleri, medikal araçlar, radyasyon yayan aletler, veteriner aletleri ve kozmetiklerden sorumlu b  rodur.

ABD yasaları gereğince hayvan ve insan kullanımına sunulacak yukarıda ifade edilen ürünleri imal eden, depolayan ve paketleyen tüm kurumlar FDA kaydı yaptırmak zorundadır. Kayıt sonunda alınan resmi numaradır.

Bu numara olmadan ABD'ye gönderilen ürünler gümrükten geçememekte ve alıkonulmaktadır. İlaç, gıda vb. alanlarda üretim ve satış ger  ekleştiriyorsanız FDA Onayı almalısınız. İlgili onay olmadan   r  nlerin ABD'de pazarlanması ve dağıtılması yasal olarak mümkün değildir. Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğünün 18.09.2024 tarihli yazısıyla;

Tercihli ticarete kullanılan menşe ispat ve dolaşım belgelerinin düzenlenmesi, biçimsel özellikleri ve muhteviyatında hangi bilgilere yer verileceği gibi hususlar uluslararası anlaşmalar ile tespit edildiğinden; aksi, muhatap ülke nezdinde kabul görmedikçe, tercihli ticarete kullanılan belgelere mevzuatında öngörülmeyen ibarelerin yazılmaması gerektiği,

Tercihli ticarete kullanılan menşe ispat ve dolaşım belgelerine uluslararası mevzuatında öngörülmekle beraber, ithalatçı taraf ülkenin i  mevzuatından kaynaklanan nedenlerle herhangi bir ibarenin ilave edilmek istenmesi durumunda;

Bu talebin Bakanlıkça tercihli ticaret ortaklarının görüşü alınmak suretiyle değerlendirilebileceği görüşüne yer verilmiştir.

Gümrükler Genel Müdürlüğü en son olarak 29.11.2024 tarihli bir yazı   karmıştır. Konu ile ilgili olarak Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğünün görüşü sorulmuştur.

Bu defa Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğünün 08.11.2024 tarihli yazısıyla;

Mısır'a yönelik düzenlenen menşe ispat ve dolaşım belgelerinde (EUR.1, EUR-MED, Menşe şahadetnamesi) ACID uygulaması kapsamında talep edilebile-

cek tüm bilgileri, mezkur belge üzerinde söz konusu bilgilerin yazılmasının mümkün olduğu bir haneye ihracatçı veya yasal temsilcisinin MEDOS üzerinden veya manuel usulde yapacağı belge başvurusu esnasında girmesi; vize işlemi tamamlanmış olmakla birlikte mezkur bilgilerin sehven tatbik edilmediği belgeler için ise, ihracatçı tarafından söz konusu bilgilerin 09.10.2024 tarihli yazımız çerçevesinde belgeler

üzerine elle veya etiket ile tatbik edilmesi; Ülke ayrımı yapılmaksızın, ihracatçılar veya yasal temsilcileri tarafından talep edilmesi halinde eşyaya veya söz konusu eşyanın ihracına ilişkin diğer ilave bilgilerin menşe şahadetnamelerinin üzerinde söz konusu bilgilerin yazılmasının mümkün olduğu bir haneye belge başvuru esnasında girilmesi uygun bulunmuştur.

Kaynakça

- 4458 Sayılı Gümrük Kanunu
- Gümrük Yönetmeliği
- TOBB Web Sitesi
- Ticaret Bakanlığı Web Sitesi